

KANSAINVÄLINEN RIKOSTUOMIOISTUIN – JUTTULISTAA VAILLE VALMIS *(International Criminal Court – es fehlt nur noch ein Aufrufverzeichnis)*

Pääomat, työntekijät, tavarat ja palvelut liikkuvat nykyään helpommin ja nopeammin rajojen yli. Tällöin valtioiden välisen yhteisesti sitovan sääntelyn merkitys kasvaa, pyritään yhteisiin pelisääntöihin. Samoin kuin valtioiden sisäisessä päätöksenteossa niin myös valtioiden välillä on hyvin monenlaisia ja vastakkaisia intressejä. Jos ne kuitenkin on saatu yhteensovitettua kansainvälisen oikeuden normeiksi, voisi kohutuudella edellyttää, että säännöksiä myös kunnioitetaan. Ikävä kyllä ei ole harvinaista, että kuka kulloinkin katsoo velvollisuudekseen yhteisesti hyväksytyjen säännösten noudattamisen vain, jos siitä ei ole olennaista haittaa omien etujen ajamiseen.

Viime vuosina maailmanpolitiikan levottoman tilanteen johdosta on väijäämättä palautunut mieleen vanha mietelause väkivallan toimijoiden vertailumuodoista. Kun tapat yhden ihmisen, olet murhaaja ja kun surmaat kymmeniä, olet terroristi ja kun tuhoat tuhansia, olet sotasankari. Käyttäytymisen arviointi ja sen mukainen tuomiolauselman riippuu yleensä näkökulman valinnasta. Valinnan puolestaan määrittelee liian usein oikeaksi katsottu intressi tai päämäärä. Tarkoitus pyhittää keinot, säännöistä piittaamatta.

Mitä vahvempi valtio tai kansanryhmä on taloudellisesti tai sotilaallisesti taikka fanaattisessa oikeassa olemisen uskossaan, sitä taipuvaisempi se on syrjäyttämään kansainvälisen oikeuden sallimat toimintatavat. Jos on voimaa, – erityisesti sotavoimia – on valtaa suhteessa muihin. Tämän vallan myötä on ikään kuin legitiimi oikeus *in casu* päättää mikä missäkin tilanteessa on oikein tai ainakin tarkoituksenmukaisen sopivaa.

Kansallisessa lainsäädännössä on oikeudenkäynti- ja täytäntöönpanojärjestelmät, joiden avulla tutkitaan ja voidaan asettaa vastuuseen sopimuksia tai lakeja rikkoneet kansalaiset ja yhteisöt. Toinen asia on, miten oikeudenmukaisesta lainsäädännöstä ja tehokkaasta oikeusturvasta eri valtioissa saadaan nauttia. Kansainvälisessä oikeudessa sen sijaan ei ole ollut pysyvää ja tunnustettua järjestelmää, jossa kansainvälisen oikeuden väitetyt loukkaukset, esimerkiksi sotarikokset tutkittaisiin. Erillisiä ns. sotasyllisyystuomioistuimia on asetettu, mutta ne ovat yleensä voittajavaltioiden käskyllä perustettuja ja ymmärrettävästi hävinneet ovat suhtautuneet niihin epäluuloisesti. Tätä puutetta osaltaan korjaamaan on perustettu pysyvä Kansainvälinen rikostuomioistuin.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamisesta päätettiin kesäkuussa 1998. Sopimuksen sovittiin astuvan voimaan, kun vähintään 60 valtiota on ratifioinut sopimuksen. Näin tapahtui vuonna 2002. Tuomioistuimen jäsenet on nyt valittu ja heidän joukossaan on suomalainen tuomari, ulkoministeriön oikeudellisen osaston päällikkö *Erkki Kourula*. Myös kansainvälinen rikosasianajajakunta on järjestäytymässä Kansainvälisen rikostuomioistuimen yhteydessä. Ensimmäistä juttulistaa ei ole vielä laadittu, mutta juttupulaa ei taida olla.

Kansainvälinen rikostuomioistuin on askel suuntaan, jossa kansainvälisen oikeuden säännösten noudattamista pyritään tehostamaan. Tavoitteena on edistää maailman rauhanomaista kehittymistä ja oikeudenmukaisuuden lisääntymistä. Matka on pitkä, mutta tämä on omalla sarallaan hyvä alku.

Matti Manner